

การจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชน กรณีศึกษา : กลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปลงใหญ่ปลาช่อนแม่ลา

ตำบลแม่ลา อำเภอบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี

Community Enterprise Group Management: A Case Study of Plaeng Yai Pla Chon
Mae La Community Enterprise Group, Mae La Sub-district,

Bang Rachan District Singburi Province

ปาริชาติ อ่อนนุ่ม

สาขาวิชาสหวิทยาการเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น

คณะรัฐศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง

Prarichat Onnum

Interdisciplinary Program for Local Development, Faculty of Political Science, Master of Political Science

Ramkhamhaeng University

บทคัดย่อ

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาโดยการนำเอาข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์สำหรับเรื่อง การจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชน กรณีศึกษา : กลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปลงใหญ่ปลาช่อนแม่ลา ตำบลแม่ลา อำเภอบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี โดยวิธีที่ใช้ในการทำวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) ด้วยการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างและสัมภาษณ์เชิงลึกเป็นการสัมภาษณ์ทั้งหมด จำนวน 15 คน โดยสัมภาษณ์สมาชิกผู้ที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปลงใหญ่ปลาช่อนแม่ลา ตำบลแม่ลา อำเภอบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี จำนวนทั้งสิ้น 7 คน หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง จำนวน 5 คน และภาคเอกชนที่เกี่ยวข้อง จำนวน 3 คน และนำข้อมูลจากการสัมภาษณ์ที่ได้มาวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่กำหนดไว้ในการศึกษาวิจัย ดังนี้ 1. เพื่อศึกษาลักษณะการจัดการเครือข่ายกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปลงใหญ่ปลาช่อนแม่ลา ตำบลแม่ลา อำเภอบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี 2. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและอุปสรรคในการแก้ไขปัญหา ในการจัดการวิสาหกิจชุมชนของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปลงใหญ่ปลาช่อนแม่ลา ตำบลแม่ลา อำเภอบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี 3. เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาการจัดการเครือข่ายกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปลงใหญ่ปลาช่อนแม่ลา ตำบลแม่ลา อำเภอบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี ต่อไป

คำสำคัญ วิสาหกิจชุมชนแปลงใหญ่ปลาช่อนแม่ลา, การจัดการ, การพัฒนาที่ยั่งยืน, วิสาหกิจชุมชน

ปัจจุบันมีสังคมแวดล้อมต่างๆที่เรียกว่าเครือข่ายเกิดขึ้นอย่างมากมาย ทั้งในด้านการประกอบการธุรกิจ การประกอบอุตสาหกรรมต่างๆ กลุ่มวิสาหกิจชุมชน ทำให้มีกลุ่มเครือข่ายกลุ่มก้อนที่แตกต่างกันออกไปอย่างหลากหลาย เกิดการแข่งขันที่

จะพัฒนาผลิตภัณฑ์หรือต้องการที่จะได้รับความนิยมนจากผู้บริโภคเพิ่มขึ้นจนเกิดเป็นการแข่งขันทางธุรกิจ และหากเป็นธุรกิจขนาดใหญ่จะต้องใช้ระยะเวลาในการเจริญเติบโตและการดำเนินงานขั้นตอนต่างๆค่อนข้างใช้เวลานานจึงไม่เหมาะสำหรับธุรกิจที่เงินทุนของการเริ่มต้นมีจำนวนจำกัด ทำให้ธุรกิจขนาดย่อมอย่างวิสาหกิจชุมชนถือเป็นกลุ่มธุรกิจที่สามารถเกิดขึ้นได้โดยง่ายและรวดเร็วจนเป็นที่นิยมและได้รับความสนใจอย่างแพร่หลายในปัจจุบัน

ในสถานการณ์ปัจจุบันหลังจากที่ทั่วโลกได้เกิดโรคระบาด COVID-19 ที่ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจทั่วโลกและเศรษฐกิจภายในประเทศไทย ผู้ประกอบการหลายกลุ่มได้รับผลกระทบทำให้เศรษฐกิจภายในชะลอตัวลงเกิดการส่งผลกระทบต่อสภาวะทางการเงินของทุกภาคส่วน ทั้งธุรกิจนำเข้า-ส่งออกสินค้าจากต่างประเทศ ธุรกิจบริการ ธุรกิจท่องเที่ยว และรวมถึงชาวบ้านที่มีอาชีพเกษตรกร ปลูกข้าว เลี้ยงสัตว์ ทำให้ได้รับผลกระทบจากพิษของโรคระบาดทำให้เกิดรายได้ที่เป็นรายรับไม่สมดุลกับรายจ่าย ในขณะที่รายจ่ายยังคงเท่าเดิมแต่รายได้กลับไม่เพียงพอที่จะใช้ในการดำรงชีวิต จึงต้องมีการพัฒนาทั้งด้านเศรษฐกิจด้านสังคม และด้านสิ่งแวดล้อม เพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาที่ส่งผลกระทบในหลากหลายด้านทั้งต่อรายได้ของประชาชน รายได้ของผู้ประกอบการขนาดใหญ่ หรือขนาดเล็ก ดังนั้นเพื่อสร้างรายได้ที่ส่งผลดีในระยะยาวนำไปสู่ความมั่นคงทางการเงินและการดำรงชีวิตของประชาชนจึงต้องมีหน่วยงานต่างๆเข้ามามีส่วนร่วม ในการบูรณาการทั้งจากภูมิปัญหาท้องถิ่นที่ชาวบ้านมีอยู่นำมาต่อยอดเข้ากับวิทยาการสมัยใหม่ เพื่อทำให้เกิดความสามารถสร้างคุณภาพทางพื้นฐานให้แก่ชาวบ้านในชุมชนได้รับความรู้ความเข้าใจที่จะดำเนินการในขั้นตอนของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนของตนเอง สร้างอาชีพ สร้างรายได้ และสร้างความเข้มแข็งให้กับคนในชุมชน

เศรษฐกิจฐานรากหรือเศรษฐกิจชุมชนเป็นผลมาจากการที่รัฐพัฒนาระบบเศรษฐกิจดังกล่าว โดยการนำเอาหลักการหรือแนวคิดของเศรษฐกิจชุมชนหรือแนวคิดเศรษฐกิจการพึ่งพาตนเองหรือแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง มาพัฒนาหรืออาจกล่าวได้ว่าเป็นการต่อยอดจากแนวคิดดังกล่าวอย่างต่อเนื่อง จนนำมาเป็นนโยบายของรัฐบาลซึ่งเป็นการแก้ปัญหาของประเทศ เพราะกว่าวิสาหกิจชุมชนเป็นผลมาจากการที่ชุมชนเป็นเจ้าของกิจการของชุมชนเองเพื่อจัดการทรัพยากรที่เป็นทุนของชุมชนที่มีอยู่ ซึ่งเป็นคนในชุมชนเองที่นำเอาภูมิปัญญาของตนที่มีอยู่ประกอบทรัพยากรที่เป็นทุนดังกล่าวเพื่อได้สินค้าหรือบริการบางอย่างนำไปสู่การสร้างรายได้และเพื่อส่งผลให้คนในชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองได้ระหว่างคนในชุมชนด้วยกัน และระหว่างชุมชน นอกจากนี้การพึ่งพาตนเอง กิจการของชุมชนหรือวิสาหกิจชุมชนนั้นเป็นส่วนหนึ่งของแนวคิดการพึ่งพาตนเอง และเป็นการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจที่มีความสำคัญที่มีความสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจชุมชน เป็นการเพิ่มความมั่นคงในการพึ่งพาตนเองของเศรษฐกิจชุมชน จากหลักการและนโยบายอันจะเป็นการแก้ปัญหาความยากจนของประชาชนด้วยการนำเอาแนวทางการพึ่งพาตนเองให้มีกิจการของชุมชนหรือวิสาหกิจชุมชนนั้น จึงนำไปสู่การที่รัฐได้มีการออกพระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน พ.ศ. 2548 และประกาศใช้อย่างเป็นทางการและมีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 19 มกราคม พ.ศ. 2548 โดยมีเจตนารมณ์เพื่อส่งเสริมสนับสนุนเศรษฐกิจฐานราก ซึ่งเป็นพื้นฐานของการพัฒนาชุมชนในด้านของเศรษฐกิจเพื่อพึ่งพาตนเอง ซึ่งมีบางส่วนไม่สามารถที่จะเข้ามาแข่งขันทางการค้าได้ จึงจำเป็นต้องทำให้ได้รับการส่งเสริมความรู้ และภูมิปัญญาท้องถิ่นที่จะสามารถนำความรู้และภูมิปัญญาดังกล่าวไปประยุกต์เพื่อเป็นการสร้างมูลค่าของทรัพย์สินเพื่อเพิ่มรายได้ การเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ การเสริมสร้างศักยภาพในการจัดการและพัฒนาารูปแบบของวิสาหกิจชุมชน เพื่อให้ระบบด้านเศรษฐกิจของชุมชนมีความเข้มแข็ง เพื่อยกระดับรายได้และคุณภาพของเกษตรกรให้สูงขึ้นและส่งเสริมให้เกิดระบบเศรษฐกิจชุมชนแบบพึ่งพาตนเองลดการพึ่งพาการนำเข้าอันเป็นพื้นฐานในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ และสามารถพัฒนาสู่การเป็นผู้ประกอบการของหน่วยธุรกิจที่สูงขึ้น

ทั้งนี้วิสาหกิจชุมชนหรือกิจการของชุมชนเป็นเครื่องมือหนึ่งของการนำหลักคิดหรือแนวทางที่เป็นการมุ่งเน้นถึงการสนับสนุนให้คนในชุมชนทำงานโดยการสร้างเครือข่ายของกลุ่มของคนในชุมชนเพื่อทำให้เกิดประโยชน์แก่คนในชุมชนโดยมีคน

ในชุมชนร่วมแรงร่วมใจ ช่วยกันคิด ช่วยกันทำ โดยเป็นเจ้าของกิจการนั้นด้วยกัน รวมทั้งการดำเนินกิจการนั้น ต้องร่วมกันเป็น ผู้รับผิดชอบซึ่งเป็นผลมาจากการดำเนินกิจการ ซึ่งการดำเนินกิจการของวิสาหกิจชุมชนเป็นเสมือนแนวทางหรือหลักคิดหรือ ทางเลือกที่ใช้ในการทำให้ชุมชนดีขึ้นให้เศรษฐกิจฐานรากของชุมชนมีความเป็นอยู่ที่ดียิ่งขึ้น โดยมีการผลักดันให้คนในชุมชน ทำธุรกิจชุมชนที่นำเอาภูมิปัญญาท้องถิ่นชุมชนและทุนทางสังคมของชุมชนมาใช้ในการดำเนินงาน ผลักดันให้คนในชุมชนมีได้ มีเสริมสร้างการเรียนรู้ถึงวิธีการจัดการผลที่ได้จากการทำวิสาหกิจชุมชนเพื่อทำให้ชุมชนดีขึ้นอันส่งผลต่อการทำให้เศรษฐกิจ ของชุมชนดีขึ้นด้วย และมีผลต่อการทำให้ความเข้มแข็งของชุมชนดีขึ้นทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และการรู้จักใช้ทรัพยากรใน ชุมชน ทำให้เกิดความรู้ความเข้าใจของการพัฒนาเศรษฐกิจโดยการใช้ภูมิปัญญาชุมชนและสิ่งแวดล้อมที่ยั่งยืน

โดยส่วนใหญ่ประชาชนที่อาศัยอยู่แนวลำน้ำแม่ลาประกอบอาชีพการเกษตร และเกิดการขาดทุนจากการลงทุนเพื่อทำเกษตร ปลูกข้าว ทำให้ต้องหารายได้เสริมที่จะสามารถสร้างรายได้เข้ามาจุนเจือกับครอบครัว ซึ่งชาวบ้านที่อาศัยอยู่ริมลำแม่ลาคิด ริเริ่มที่จะนำปลาช่อนแม่ลาที่เป็นของดีขึ้นชื่อของจังหวัดสิงห์บุรีมาประกอบทำธุรกิจ โดยได้นำเทคโนโลยีสื่อโฆษณาต่างๆที่ เป็นความนิยมในขณะปัจจุบันมาเป็นเครื่องมือเพื่อสามารถทำให้เป็นที่รู้จัก เข้าถึงได้ง่าย และมีความสะดวกรวดเร็วยิ่งขึ้น โดยสร้างกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่สามารถสร้างรายได้ให้กับประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ได้เพิ่มขึ้น

สาเหตุที่ปลาช่อนแม่ลาในลำแม่ลาขณะปัจจุบันมีจำนวนลดลงเนื่องจากชาวบ้านที่ประกอบอาชีพการเกษตรกร ปลูก ข้าว ได้ปล่อยสารเคมี (ปุ๋ยเคมี,ยาฆ่าแมลง)และมีโรงงานอุตสาหกรรมในพื้นที่ได้มีการปล่อยน้ำเสียที่เกิดจากโรงงานลงสู่ลำน้ำ ส่งผลทำให้ปลาช่อน แม่ลาที่มีปริมาณลดลงอย่างมาก ในขณะที่จำนวนของปลาช่อนแม่ลาลดลง แต่อุปสงค์ความต้องการของ ผู้บริโภคกลับเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง จากที่เป็นเพียงการประกอบอาหารในพื้นที่เท่านั้น ก็เริ่มมีผู้คนรู้จักและชื่นชอบในรสชาติ ของปลาช่อนแม่ลาจนเป็นที่รู้จักและต้องการเพื่อประกอบเป็นอาหารหรือนำไปเป็นของฝาก จึงเกิดการสร้างเครือข่ายของคน ในชุมชนที่มีผู้ก่อตั้งริเริ่มทดลอง เลี้ยงปลาช่อนแม่ลาในบ่อดินเพื่อให้มีปริมาณของจำนวนปลาเพิ่มขึ้น เริ่มมีการเพาะเลี้ยง พันธุ์ปลาช่อนแม่ลาเพื่ออนุรักษ์พันธุ์ปลาและจำหน่าย มีการนำมาแปรรูปเพื่อลดความเน่าเสียและถนอมอาหารให้มีระยะเวลา ในการเก็บรักษาที่เพิ่มขึ้น สำหรับสินค้าและผลิตภัณฑ์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปลงใหญ่ปลาช่อนแม่ลาได้แก่ ลูกพันธุ์ปลาช่อน แม่ลา ปลาช่อนแม่ลาแดดเดียว แคปปลาช่อน ปลาช่อนแม่ลาสด สินค้าและผลิตภัณฑ์เหล่านี้สร้างชื่อเสียงให้กับจังหวัดสิงห์บุรี จนเป็นสินค้าขึ้นชื่อที่สมควรได้รับการสนับสนุนในการพัฒนาปลาช่อนแม่ลาให้มีคุณภาพเป็นสินค้าที่สร้างชื่อเสียงให้กับจังหวัด สิงห์บุรีอย่างยั่งยืนต่อไป

ทั้งนี้ แม้ว่าโครงสร้างการรวมกลุ่มของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปลงใหญ่ปลาช่อนแม่ลา ตำบลแม่ลา อำเภอบางระจัน จังหวัด สิงห์บุรี จะเป็นตามหลักการของการจัดการ แต่ในทางปฏิบัติกลุ่มวิสาหกิจชุมชนอาจจะได้รับหรือประสบปัญหาต่างๆเข้ามา ผู้วิจัยจึงมองว่าเป็นประเด็นสำคัญในการที่ผู้วิจัยต้องศึกษากลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปลงใหญ่ปลาช่อนแม่ลา

ตำบลแม่ลา อำเภอบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี

และผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการจัดการวิสาหกิจชุมชนของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนปลาช่อนแม่ลา อีกทั้งยังศึกษา ปัญหาอุปสรรค และเพื่อเสนอแนวทางแก้ไขปัญหาและอุปสรรคของการจัดการธุรกิจชุมชนของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนปลาช่อน แม่ลา ตำบลแม่ลา อำเภอบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี

ในการวิจัยครั้งนี้ได้ศึกษาวิจัย เกี่ยวกับการจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชนกรณีศึกษา :วิสาหกิจชุมชนแปลงใหญ่ปลาช่อน แม่ลา ตำบลแม่ลา อำเภอบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาค้นคว้า รวบรวมแนวคิดทฤษฎี และงานวิจัยต่าง ๆ ที่ เกี่ยวข้องจากหนังสือ บทความทางวิชาการ วารสาร ผลงานวิจัยเพื่อนำมาสู่กรอบแนวทางในการดำเนินงานวิจัย รวมทั้งการ

วิเคราะห์ข้อมูลและนำมาสังเคราะห์ข้อมูลเพื่อให้สามารถนำมาอธิบายผลการศึกษาต่อไป ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องออกเป็น 6 ส่วน ดังนี้

- 1.แนวคิดและทฤษฎีการจัดการ
- 2.แนวคิดและทฤษฎีวิสาหกิจชุมชน
- 3.แนวคิดและทฤษฎีภูมิปัญญาท้องถิ่น
- 4.แนวคิดและทฤษฎีการมีส่วนร่วม
- 5.งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- 6.กรอบแนวคิด

2.ทบทวนวรรณกรรม

1.แนวคิดและทฤษฎีการจัดการ

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 (2542, หน้า 298,609) ให้ความหมายว่า

การจัดการ หมายถึง การสั่งงาน ควบคุมงาน ดำเนินงาน และการบริหาร หมายถึง ดำเนินการจัดการ

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 (2542, หน้า 599) ให้ความหมายแนวคิด คือ ความคิดที่มีแนวทางปฏิบัติตั้งนั้นแนวคิดการจัดการคือความคิดที่มีแนวทางปฏิบัติในการดำเนินงานสั่งงานควบคุมงานที่นักวิชาการหรือผู้รู้ได้คิดค้นวิธีการหรือกระบวนการจัดการและรวบรวมเป็นรูปแบบถูกไปใช้อย่างกว้างขวางเป็นที่ยอมรับมาจนถึงปัจจุบันจึงได้คิดแนวคิดในการจัดการขึ้นแบ่งเป็น3 แนวคิด ได้แก่ แนวคิดการจัดการแบบคลาสสิก มีทฤษฎีที่เกี่ยวข้องคือ ทฤษฎีการบริหารจัดการแบบวิทยาศาสตร์ (Scientific management) ทฤษฎีระบบราชการ (Bureaucracy) และทฤษฎีการบริหาร (Administrative theory) แนวคิดการจัดการแบบพฤติกรรม มีทฤษฎีคือ ทฤษฎีจิตวิทยาอุตสาหกรรม (Industrial Psychology) ทฤษฎีระบบสังคมในการจัดการ (The Social System Approach to Management) ทฤษฎีลำดับความต้องการ (Hierarchy of Needs Theory) ทฤษฎี X และทฤษฎี Y แนวคิดการจัดการแบบสมัยใหม่ มีทฤษฎีวิทยาการจัดการ ทฤษฎีเชิงระบบ ทฤษฎีองค์การตามสถานการณ์ การบริหารจัดการโดยวัตถุประสงค์ และ ทฤษฎี

พะยอม วงศ์สารศรี,2542 ให้ความหมายของการจัดการแยกเป็น 3 ประเด็นได้แก่ 1) การจัดการเป็นศิลปะของการใช้บุคคลอื่นทำงานให้แก่องค์กร 2) การจัดการเป็นกระบวนการคือมีความสัมพันธ์กันการกำหนดจุดมุ่งหมายขององค์กรและเปลี่ยนแปลงจุดมุ่งหมายสู่การปฏิบัติจริง 3) การจัดการคือกลุ่มของผู้จัดการนั้นคือการมององค์กรเป็นบุคคลที่ทำหน้าที่บริหารหรือจัดการกิจกรรมต่างๆในองค์กรเป็นผู้ดำเนินการตัดสินใจกำหนดเป้าหมายและประสานงานให้สมาชิกดำเนินงานไปในทิศทางที่เป็นเป้าหมายร่วมกัน

หลักการจัดการหมายถึง สาระสำคัญที่ยึดถือเป็นแนวปฏิบัติในการดำเนินงาน หรือกระบวนการจัดการของบุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป เพื่อที่จะได้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งเอาไว้ร่วมกัน โดยคำนึงถึงการจัดสรรทรัพยากรที่มีอยู่จำกัด ทำให้เกิดประสิทธิผล ประสิทธิภาพมากที่สุด และบรรลุเป้าหมายขององค์กรที่กำหนดไว้ โดยอาศัยกระบวนการจัดการ ซึ่งการจัดการมีนักคิดที่ได้ศึกษามาจนเป็นที่ยอมรับและนำมาใช้จนถึงปัจจุบันได้ใหม่ ความหมายการจัดการ (Management) หรือ การ

บริหาร (Administration) ซึ่งทั้งสองคำมีความหมายเหมือนกัน เพียงการใช้แตกต่างกัน คือ การจัดการใช้กับหน่วยงานเอกชนมากกว่าส่วนคำว่าการบริหารนิยมใช้กับองค์การของภาครัฐ

และมีนักวิชาการท่านอื่นให้ความหมายของคำว่า “การจัดการ” และ “การบริหาร” ไว้ดังนี้

สร้อยตระกูล (ติวยานนท์) อรรถมานะ, 2545 หน้า 421 ได้กล่าวไว้ว่า กระบวนการจัดการ หมายถึงกระบวนการดำเนินงานจะต้องเป็นไปตามขั้นตอนตามลำดับ เป็นการตัดสินใจล่วงหน้าว่าจะทำอะไร ที่ไหน เมื่อใด โดยใคร นอกจากจะเป็นการลดความไม่แน่นอนแล้ว ยังทำให้สมาชิกในองค์กรมีความมั่นใจในการทำงานทำให้การทำงานมีประสิทธิภาพ การจัดลำดับการทำงานที่ดีไม่ควรมีลักษณะตายตัวต้องยืดหยุ่น ได้ตามสถานการณ์อาจมีการปรับปรุงแก้ไข หรือปรับเปลี่ยนลำดับการทำงานได้เสมอ ส่งผลให้การปฏิบัติงานเกิดประสิทธิผลมากขึ้นด้วย จันติมา จันท์เอียด, 2556 การจัดการ หมายถึงกระบวนการต่างๆ ที่มีการผสมผสานทรัพยากรที่มีอยู่ภายในองค์กร ให้เหมาะสมกับการดำเนินงานขององค์กร เพื่อให้การดำเนินงานขององค์กรบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายที่ตั้งไว้อย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผล

สรุปได้ว่าแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดการและการบริหารหมายถึง การนำกระบวนการจัดการ อันได้แก่ การวางแผน การจัดองค์การ การจัดงานบุคคล การอำนวยความสะดวก และการกำกับดูแล มาจัดการทรัพยากร ทั้งทรัพยากรธรรมชาติและทรัพยากรบุคคลที่มีจำกัด มาทำขั้นตอนการวางแผนต่างๆ เพื่อส่งผลให้องค์การหรือกลุ่มมีระเบียบและขั้นตอนที่นำไปสู่การบรรลุวัตถุประสงค์หรือเป้าหมาย

2.แนวคิดและทฤษฎีวิสาหกิจชุมชน

คณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนได้ให้ความหมายของวิสาหกิจชุมชน (community enterprise) ว่าหมายถึงกิจการของชุมชนเกี่ยวกับการผลิตสินค้า การให้บริการ หรือการอื่นๆ ที่ดำเนินการโดยคณะบุคคลที่มีความผูกพันมีวิถีชีวิตร่วมกันและรวมตัวกันประกอบกิจการดังกล่าว ไม่ว่าจะป็นนิติบุคคลในรูปแบบใด หรือไม่เป็นนิติบุคคล เพื่อสร้างรายได้และเพื่อการพึ่งพาตนเองของครอบครัว ชุมชนและระหว่างชุมชน ดังนั้นความหมายของวิสาหกิจชุมชนโดย สรุป คือ การประกอบการเพื่อการจัดการ "ทุนของชุมชน" อย่างสร้างสรรค์เพื่อการพึ่งตนเอง ซึ่ง "ทุนของชุมชน" ไม่ได้หมายถึงแต่เพียงเงินแต่รวมถึงทรัพยากร ผลผลิต ความรู้ภูมิปัญญา ทุนทาง วัฒนธรรม ทุนทางสังคม (กฎเกณฑ์ทางสังคมที่ร้อยรัดผู้คนให้อยู่ร่วมกันเป็นชุมชน เป็นพี่เป็นน้องไว้ใจกัน)

วิสาหกิจชุมชน คือ กิจการของชุมชนเกี่ยวกับการผลิตสินค้า การให้บริการ หรือการอื่น ๆ ที่ดำเนินการโดยคณะบุคคลที่มีความผูกพันกัน มีวิถีชีวิตร่วมกันและรวมตัวกันประกอบกิจการเพื่อสร้างรายได้และเพื่อการพึ่งพาตนเองของครอบครัว ชุมชนและระหว่างชุมชน

วิสาหกิจชุมชนเป็นธุรกิจของคนในชุมชนเปรียบเสมือนเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาให้เศรษฐกิจชุมชนมีความเจริญก้าวหน้าอย่างยั่งยืน ซึ่งมีนักวิชาการหลายท่านให้ความหมายวิสาหกิจชุมชน (Community enterprise) ดังต่อไปนี้

เสรีพงศ์พิศและคณะ, 2544 ได้นำเสนอแนวทางการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนไว้ 3 ข้อ สรุปได้ดังนี้

1. การพัฒนาวิสาหกิจชุมชนควรเน้นการใช้ทรัพยากรและบุคคลภายในชุมชนเอง เพื่อการพึ่งพาตนเอง และเป็นรากฐานให้กับระบบเศรษฐกิจในภาพรวม

2. การพัฒนาวิสาหกิจชุมชนจึงควรเริ่มต้นและดำเนินงานจากภายในชุมชนใช้การบริหารจัดการที่เป็นอิสระ สอดคล้องกับศักยภาพขององค์กรชุมชน โดยใช้ปัจจัยการผลิตและภูมิปัญญาท้องถิ่น เปิดโอกาสให้ชุมชนได้เรียนรู้ ทั้งด้านการจัดการผลิต การพัฒนาระบบทุน และสวัสดิการชุมชน ไม่ใช้การคอยโอกาสหรือแสวงหากำไรสูงสุด

3. การพัฒนาวิสาหกิจชุมชน ควรเพิ่มขีดความสามารถของชุมชนด้วยการแสวงหาความร่วมมือกับองค์กรภายนอก โดยชุมชนเป็นผู้ตัดสินใจเรื่องต่างๆเอง

ดังนั้นจะเห็นได้ว่าชุมชนควรมีบทบาทในการริเริ่มสร้างวิสาหกิจชุมชนด้วยตนเอง ด้วยการระดมศักยภาพของชุมชนมี การวางแผนและการจัดการแหล่งวัตถุดิบ แหล่งเรียนรู้และสร้างเครือข่ายองค์กรชุมชนเพื่อให้เกิดระบบการจัดการและการ พัฒนารองขึ้น

สรุปได้ว่าแนวคิดทฤษฎีวิสาหกิจชุมชนสามารถนำไปใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ดังนี้

วิสาหกิจชุมชนหมายถึง กิจการของชุมชนเกี่ยวกับการผลิตสินค้า การให้บริการหรือการอื่น ๆ ที่ดำเนินการโดยคณะ บุคคลที่มีความผูกพัน มีวิถีชีวิตร่วมกันและรวมตัวกันประกอบกิจการดังกล่าว ไม่ว่าจะ เป็นนิติบุคคลในรูปแบบใด หรือไม่ เป็น นิติบุคคล เพื่อสร้างรายได้และเพื่อการพึ่งพาตนเองของครอบครัว ชุมชนและระหว่างชุมชน โดยชุมชนเป็นเจ้าของและ ผู้ดำเนินการผลิตที่ได้มาจากกระบวนการในชุมชน โดยใช้วัตถุดิบ ทรัพยากร ทุนแรงงานในชุมชน เป็นหลัก มีการพึ่งพา ตนเองของครอบครัวและชุมชนเป็นเป้าหมาย เครือข่ายวิสาหกิจชุมชน หมายถึง คณะบุคคลที่รวมตัวกัน โดยมีวัตถุประสงค์ใน การทำกิจกรรมอย่างหนึ่งอย่างใด เพื่อประโยชน์ในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนในเครือข่าย

3.แนวคิดและทฤษฎีภูมิปัญญาท้องถิ่น

ภูมิปัญญาท้องถิ่น (Local Wisdom) หรือภูมิปัญญาชาวบ้าน (Popular Wisdom) หรือปัญญาชนชาวบ้านหรือ ปัญญาชนท้องถิ่น (Intellectual Organic) หมายถึง “พื้นเพรากฐานของความรู้ของชาวบ้าน หรือความรอบรู้ของชาวบ้านที่ เรียนรู้และสั่งสมประสบการณ์สืบเนื่องต่อกันมาทั้งทางตรง คือ ประสบการณ์ด้วยตนเองหรือทางอ้อมซึ่งเรียนรู้จากผู้ใหญ่ หรือ ความรู้ที่สะสมสืบต่อกันมา” (สามารถ จันทรสุรีย์,2533 อ้างถึงใน สำเนียง สร้อยนาคพงษ์ ,2535 หน้า 24) ภูมิปัญญาท้องถิ่น หรือภูมิปัญญาแห่งชีวิต ทำให้สังคมดำรงอยู่ได้มาเป็นเวลานาน เพราะสังคมเปรียบเสมือนมนุษย์ หากไม่มีสอนหรือปัญญาอ้อม ไม่สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ (ประเวศ วะสี,2534 อ้างถึงใน นิลุบล คงเกต,2540 หน้า 43) วันเพ็ญ พวงพันธ์บุตร (2542 หน้า 108) ให้ทัศนะเกี่ยวกับภูมิปัญญาไทยว่า หมายถึงองค์ความรู้ทั้งหลายที่มีการสั่งสมและถ่ายทอดสืบต่อกันมาของชาติไทย โดยการคิดค้นปรับเปลี่ยนผสมผสานกับความรู้ใหม่ และพัฒนาให้เหมาะสม เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต มีความเป็นเอกลักษณ์ ของตนเอง

รุ่ง แก้วแดง ,2543,หน้า 204 ได้กล่าวถึงภูมิปัญญาไทยว่า หมายถึง องค์ความรู้

ความสามารถและทักษะของคนไทย อันเกิดจากการสั่งสมประสบการณ์ที่ผ่านกระบวนการเลือกสรรเรียนรู้พัฒนา และถ่ายทอดสืบต่อกันมา เพื่อใช้แก้ปัญหาและพัฒนาวิถีชีวิตของคนไทยให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมและเหมาะสมกับยุคสมัย (รัตนะ บัวสนธิ์ ,2535หน้า35) กล่าวว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่น หมายถึงกระบวนการที่คนที่มีต่อตนเอง ต่อโลกและ สิ่งแวดล้อม ซึ่งกระบวนการดังกล่าวมีรากฐานจากคำสอนทางศาสนา คติ จารีตประเพณีที่ได้รับการถ่ายทอด สั่งสอน และปฏิบัติสืบเนื่องกันมา ปรับเข้ากับบริบททางสังคมที่เปลี่ยนแปลงแต่ละสมัย ทั้งนี้โดยมีเป้าหมายเพื่อความสงบสุขของส่วน ที่เป็นชุมชนและปัจเจกบุคคล

เสรี พงศ์พิศ, 2529, หน้า 145 ได้แบ่งลักษณะของภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็น 2 ลักษณะ คือ 1) ลักษณะที่เป็นนามธรรมอันเป็นโลกทัศน์ ชีวิตทัศน์ เป็นปรัชญาในการดำเนินชีวิตเป็นเรื่อง เกี่ยวกับ การเกิด แก่ เจ็บ ตาย และคุณค่า ความหมายของทุกสิ่งในชีวิตประจำวันและ 2) ลักษณะที่เป็นรูปธรรมเกี่ยวกับเรื่องเฉพาะด้านต่างๆ เช่น การทำมาหากิน การเกษตร ทัศนกรรม ศิลปะ ดนตรี และด้านอื่นๆ

แม้ว่าลักษณะของภูมิปัญญาดังกล่าวข้างต้นจะมีความแตกต่างกันเรื่องของคุณลักษณะแต่ พบว่าภูมิปัญญา มีคุณสมบัติที่สำคัญที่มีความสอดคล้องกัน ได้แก่ 1) เป็นองค์รวม (Holistic) คือมีบูรณาการกับองค์ประกอบที่สำคัญ 3 ประการ คือ บุคคล สังคมและธรรมชาติ 2) ให้ความสำคัญกับคุณภาพและเอกภาพขององค์ประกอบต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง 3) มีความเชื่อมโยงกับ ระบบต่างๆของสังคมทั้งระบบ 4) มีความหลากหลาย (Diversity) 5) มีพลวัต (Dynamic) คือ มีการเปลี่ยนแปลงและมีความยืดหยุ่นตามสภาพสังคมวัฒนธรรมที่ปรับเปลี่ยนตลอดเวลา และ 6) มีการถ่ายทอดจากคนรุ่นหนึ่งไปสู่คนอีกรุ่น หนึ่งโดยกระบวนการขัดเกลาทางสังคมและปฏิสัมพันธ์ทางสังคม (พัชรินทร์ สิริสุนทร, 2550 ,หน้า 19)

สรุปได้ว่าแนวคิดทฤษฎีภูมิปัญญาท้องถิ่นสามารถนำไปใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ดังนี้

ทำให้มีความเข้าใจความหมายคำว่าภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เป็นองค์ความรู้ที่คนในชุมชนในพื้นที่นั้นๆ มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ ทางประสบการณ์โดยภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีนั้นได้รับการถ่ายทอดมาจากรุ่นสู่รุ่น มีการปฏิบัติติดต่อกันมาอย่างยาวนานของคนในชุมชนนั้น โดยการศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่นในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้จะเกี่ยวเนื่องกันกับเรื่องการศึกษา ปรากฏชาวบ้านที่ผู้นำกลุ่มวิสาหกิจชุมชนได้รับมา ดังนั้นภูมิปัญญาท้องถิ่นจึงเป็นที่น่าสนใจ และควรได้รับการเผยแพร่อย่างมากขึ้น

4.แนวคิดและทฤษฎีการมีส่วนร่วม

ความหมายของการมีส่วนร่วม (participation) คือ เป็นผลมาจากการเห็นพ้องกันในเรื่องของความ ต้องการและ ทิศทางของการเปลี่ยนแปลงและความเห็นพ้องต้องกัน จะต้องมีการเกิด ความคิดริเริ่มโครงการเพื่อการปฏิบัติ เหตุผลเบื้องต้น ของการที่มีคนมารวมกันได้ควร จะต้องมีการตระหนักว่าปฏิบัติการทั้งหมดหรือการกระทำทั้งหมด ที่ทำโดยกลุ่ม หรือในนามกลุ่มนั้น กระทำผ่านองค์กร (organization) ดังนั้นองค์การจะต้องเป็นเสมือนตัวนำให้บรรลุถึงความเปลี่ยนแปลงได้ (ยุพาพร รุ่งงาม, 2545, หน้า 5)

สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ, สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและ ทบวงมหาวิทยาลัย (2546 ,หน้า 114) ได้ระบุว่า การมีส่วนร่วม คือ การที่ประชาชนหรือชุมชนสามารถเข้าไปมีส่วนในการ ตัดสินใจ ในการกำหนดนโยบายพัฒนาท้องถิ่น และมีส่วนร่วมในการรับประโยชน์จากบริการ รวมทั้งมีส่วนใน การควบคุม ประเมินผลโครงการต่าง ๆ ของท้องถิ่น นอกจากนี้ยังได้ให้ความหมายของ การมีส่วนร่วมว่ามี 2 ลักษณะ คือ

1.การมีส่วนร่วมในลักษณะที่เป็นกระบวนการของการพัฒนา โดยให้ประชาชน มีส่วนร่วมในการพัฒนาตั้งแต่ เริ่มต้นจนถึงสิ้นสุดโครงการ ได้แก่ การร่วมกันค้นหาปัญหาการวางแผน การตัดสินใจ การระดมทรัพยากรและเทคโนโลยีท้องถิ่น การบริหารจัดการ การติดตามประเมินผล รวมทั้งรับผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากโครงการ

2.การมีส่วนร่วมทางการเมือง แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ การส่งเสริมสิทธิและพลังอำนาจของพลเมืองโดย ประชาชน หรือ ชุมชนพัฒนาขีดความสามารถของตนในการจัดการเพื่อรักษาผลประโยชน์ของกลุ่ม ควบคุมการใช้และการ กระจายทรัพยากรของชุมชนอันจะก่อให้เกิดกระบวนการและ โครงสร้างที่ประชาชนในชนบทสามารถแสดงออกซึ่ง ความสามารถของตนและได้รับผลประโยชน์จากการพัฒนา

การเปลี่ยนแปลงกลไกการพัฒนาโดยรัฐมาเป็นการพัฒนาที่ประชาชน มีบทบาทหลักโดยการกระจายอำนาจในการวางแผน จากส่วนกลางมาเป็นส่วนภูมิภาค เป็นการคืนอำนาจในการพัฒนาให้แก่ประชาชนให้มีส่วนร่วมในการกำหนดอนาคตของตนเอง

นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์, 2527, หน้า 183 ได้สรุปความหมายของการมีส่วนร่วมว่า การมีส่วนร่วม หมายถึง การเกี่ยวข้องทางด้านจิตใจและอารมณ์ของ บุคคลหนึ่งในสถานการณ์กลุ่ม ซึ่งผลของการเกี่ยวข้องดังกล่าวเป็นเหตุเร้าใจให้กระทำการให้บรรลุจุดมุ่งหมายของกลุ่มนั้น กับทั้งทำให้เกิดความมีส่วนร่วมรับผิดชอบกับกลุ่มดังกล่าวด้วย

นรินทร์ชัย พัฒนพงศา, 2546, หน้า 4 ได้สรุปความหมายของการมีส่วนร่วมว่า การมีส่วนร่วม คือ การที่ฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดที่ไม่เคยได้เข้าร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ หรือเข้าร่วม การตัดสินใจหรือเคยมาเข้าร่วมด้วยเล็กน้อยได้เข้าร่วมด้วยมากขึ้น เป็นไปอย่างมี อิสรภาพ เสมอภาค มิใช่มีส่วนร่วมอย่างผิวเผินแต่เข้าร่วมด้วยอย่างแท้จริงยิ่งขึ้นและ การเข้าร่วมนั้นต้องเริ่มตั้งแต่ขั้นแรกจนถึงขั้นสุดท้ายของโครงการ

วันรักษ์ มิ่งมณีนาคิน, 2531 หน้า 10 ได้สรุปว่า การมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง การเข้าร่วมอย่างแข็งขันและอย่างเต็มที่ของกลุ่มบุคคลผู้มีส่วนได้เสียในทุก ขั้นตอนของโครงการหรืองานพัฒนาชนบท โดยเฉพาะอย่างยิ่งการมี ส่วนร่วมในอำนาจ การตัดสินใจและหน้าที่ความรับผิดชอบ การมีส่วนร่วมเข้าร่วมจะเป็นเครื่องประกันว่าสิ่งที่ ผู้มีส่วนได้เสียต้องการที่สุดนั้น จะได้รับการตอบสนองและทำให้มีความเป็นไปได้มากขึ้นว่าสิ่งที่ทำไปนั้นจะตรงกับความต้องการที่แท้จริง และมั่นใจมากขึ้นว่าผู้เข้าร่วม ทุกคนจะได้รับประโยชน์เสมอหน้ากัน

นิคม ผัดแสน, 2540 การมีส่วนร่วม หมายถึง การที่ให้ประชาชนได้คิดค้นแนวทางขึ้นเอง เป็นผู้กำหนดการตัดสินใจ คิดค้นปัญหา และการดำเนินการในขั้นตอนต่างๆ เช่น แสดงความคิดเห็น เสนอแนะ และสนับสนุนกิจกรรมต่างๆ

พีระ พรนวม, 2544 การมีส่วนร่วม หมายถึง เป็นการกระจายอำนาจให้ประชาชนได้มีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมในการพิจารณาปัญหาความต้องการร่วมกัน ในการตัดสินใจร่วมกัน วางแผนดำเนินงานหรือแก้ไขปัญหาาร่วมกัน ดำเนินการหรือปฏิบัติงานร่วมกัน ตลอดจนรับรู้ผลดี เสีย จนเกิดความภาคภูมิใจร่วมกัน

วิลเลียม (Erwin, 1976 อ้างถึงใน ปรีดา เจษฎารางกุล, 2550, หน้า 24) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การมีส่วนร่วมเป็น กระบวนการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงานพัฒนา ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ แก้ปัญหาของตนเองเน้นการมีส่วนร่วมเกี่ยวข้องอย่างแข็งขันกับประชาชน ใช้ความคิดสร้างสรรค์และความชำนาญของประชาชนแก้ไขร่วมกับการใช้วิทยาการที่เหมาะสมและสนับสนุน ติดตามการปฏิบัติงานขององค์กรและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดทฤษฎีการมีส่วนร่วมหมายถึง การที่องค์กรหรือบุคคลมากกว่าหนึ่ง ร่วมใจกันทำงาน มีปฏิสัมพันธ์อย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ มีการจัดทำข้อตกลงร่วมกัน กำหนดโครงสร้าง กฎเกณฑ์ การคิดการวางแผน การตัดสินใจ มีการร่วมกำหนดเป้าหมาย ร่วมกันบริหารและร่วมกันแก้ปัญหา หรือการตัดสินใจใช้ทรัพยากร ใช้อำนาจทำให้องค์กรหรือกลุ่มมี ศักยภาพร่วมกันในทิศทางเดียวกัน รวมถึงการร่วมกันเป็นเจ้าของผลลัพธ์ที่ออกมาด้วยกัน

3.วิธีดำเนินการวิจัย

3.1 ประชากรกลุ่มตัวอย่างในการเก็บข้อมูล

ประชากรและหน่วยวิเคราะห์ประชากรในการศึกษา การวิจัยเรื่องการจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปลงใหญ่ปลาช่อนแม่ลา หมู่ที่3 ตำบลแม่ลา อำเภอบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี ประชากรทั้งหมดที่อาศัยอยู่ในพื้นที่199คน และเลือกกลุ่มประชากรตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษารวมทั้งสิ้น 15 คน ได้แก่

1.กลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปลงใหญ่ปลาช่อนแม่ลา 1) ผู้นำกลุ่มวิสาหกิจชุมชน 2) สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน 3) กรรมการกลุ่มวิสาหกิจชุมชน จำนวนทั้งสิ้น 7 คน

2.หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง 1) พัฒนาการจังหวัดสิงห์บุรี 2) นักวิชาการประมงจังหวัดสิงห์บุรี 3) ผู้อำนวยการกองยุทธศาสตร์และงบประมาณเทศบาลเมืองบางระจัน 4) นักวิชาการประมงปฏิบัติการศูนย์วิจัยและพัฒนาการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจืดสิงห์บุรี 5) นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการ กลุ่มช่วยเหลือเกษตรกรและโครงการพิเศษสำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดสิงห์บุรี จำนวนทั้งสิ้น 5 คน

3.ภาคเอกชนที่เกี่ยวข้อง 1) ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) , 2) กลุ่มผู้ประกอบการร้านอาหารที่นำปลาช่อนแม่ลาประกอบในธุรกิจ จำนวนทั้งสิ้น 3 คน

3.2เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ

แบบสัมภาษณ์ ใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง และแบบสัมภาษณ์เชิงลึก ในขั้นตอนนี้ผู้วิจัยได้กำหนดประเด็นที่ใช้ในการศึกษา

3.2.1 แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง ใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูลเบื้องต้นของประธานกลุ่ม ด้านข้อมูลส่วนตัว ข้อมูลเบื้องต้นของสมาชิก และการเป็นสมาชิกของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปลงใหญ่ปลาช่อนแม่ลา สัมภาษณ์เพื่อทราบถึงการจัดการกลุ่มและทราบปัญหาอุปสรรคและแนวทางการแก้ไขปัญหาของกลุ่มวิสาหกิจ

3.2.2 สัมภาษณ์แบบเจาะลึกเป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล กลุ่มผู้นำชุมชน ผู้นำกลุ่มปราชญ์ชาวบ้าน, กำนันตำบลแม่ลา, พัฒนาการจังหวัด, ผู้อำนวยการกองยุทธศาสตร์และงบประมาณเทศบาลเมืองบางระจัน, นักวิชาการประมงปฏิบัติการศูนย์วิจัยและพัฒนาการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจืดสิงห์บุรี, นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการ กลุ่มช่วยเหลือเกษตรกรและโครงการพิเศษสำนักงานเกษตรและสหกรณ์ จังหวัดสิงห์บุรี, ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) ,กลุ่มผู้ประกอบการร้านอาหารที่นำปลาช่อนแม่ลาประกอบในธุรกิจ เพื่อศึกษาบริบทชุมชนและนโยบายสนับสนุนจากภาครัฐและภาคเอกชน

3.3การเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษาในครั้งนี้ผู้วิจัยใช้วิธีการเก็บข้อมูลหลายวิธี คือ การเก็บข้อมูลจากเอกสารและการเก็บข้อมูลภาคสนาม โดยมีรายละเอียดขั้นตอนดังนี้

1. ระยะเวลาการศึกษา เริ่มต้นด้วยการคัดเลือกชุมชนและเข้าถึงชุมชน โดยให้ความสนใจกับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปลงใหญ่ปลาช่อนแม่ลา ตำบลแม่ลา อำเภอบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี และนำเรื่องที่สนใจไปปรึกษาท่านอาจารย์ที่ปรึกษา

2. เริ่มทำการศึกษาค้นคว้าอิสระและศึกษาจากเอกสารข้างต้น โดยวิธีการทำการค้นคว้าเก็บรวบรวมข้อมูลแนวคิด ทฤษฎี ที่เกี่ยวกับ แนวคิดและทฤษฎีการจัดการ, แนวคิดและทฤษฎีวิสาหกิจชุมชน, แนวคิดและทฤษฎีภูมิปัญญาท้องถิ่น, แนวคิดและทฤษฎีการมีส่วนร่วม

3.ทำความเข้าใจกับชุมชนตำบลแม่ลาและ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปลงใหญ่ปลาช่อนแม่ลา โดยการลงพื้นที่แนะนำตัวเองพบปะพูดคุยชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัยให้กับผู้นำชุมชน ประธานกลุ่มและสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปลงใหญ่ปลาช่อนแม่ลา

การวิเคราะห์ข้อมูล

จากการศึกษาวิจัยและเก็บรวบรวมข้อมูลได้การนำข้อมูลมาแบ่งแยกตามประเภทของข้อมูลและได้แบ่งเป็นหมวดหมู่ตามวัตถุประสงค์ที่ผู้วิจัยต้องการทราบถึงและได้บรรยายข้อมูลแบบเชิงพรรณนาและอธิบาย ปรัชญาการณที่เกิดขึ้น การวิเคราะห์ส่วนประกอบ (Componential Analysis) ซึ่งเป็นการนำข้อมูลที่ได้มาทำการวิเคราะห์หรือออกเป็น ส่วน ๆ

การตรวจสอบข้อมูล

หลังจากที่ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลทั้งหมดเรียบร้อยแล้ว ได้ทำการตรวจสอบข้อมูลโดยใช้วิธีการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า การตรวจสอบข้อมูลประกอบด้วย

1. การตรวจสอบข้อมูลสามเส้าด้านข้อมูล (Data Triangulation) เป็นการนำข้อมูลที่ได้จากแหล่งที่มา (เวลา สถานที่ และบุคคล) ที่แตกต่างกันเพื่อเปรียบเทียบหาว่า มีความแปลกแยกหรือหาความเที่ยงตรงของข้อมูลที่ได้มา โดยศึกษาเปรียบเทียบจากข้อมูลเอกสารขั้นต้นและเอกสารชั้นรอง การสัมภาษณ์ตัวแสดงทางการจัดการวิสาหกิจชุมชน และสังเกตผู้ศึกษาจากการลงภาคสนาม

2. การตรวจสอบข้อมูลสามเส้าด้านวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล (Methodological Triangulation) เป็นการตรวจสอบวิธีการในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากทั้งการสัมภาษณ์ตัวแสดงและการสังเกตจากการสัมภาษณ์พร้อมกับศึกษาข้อมูลเอกสารในการสำรวจหาความคล้ายคลึงกันและความแปลกแยกของข้อมูล เพื่อให้ได้รับข้อมูลที่มีความเที่ยงตรงและถูกต้องในการนำไปวิเคราะห์สรุปต่อไป

ทั้งนี้การตรวจสอบข้อมูลจะเริ่มจากการตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูลก่อนเป็นอันดับแรก หลังจากนั้นค่อยมาตรวจสอบข้อมูลสามเส้าด้านวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล การเรียงลำดับดังกล่าวก็เพื่อให้ทราบแหล่งที่มาที่ถูกต้องแล้วจึงตรวจสอบวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลเหล่านั้นถัดมา

อุปกรณ์ในการทำการสัมภาษณ์วิจัย

1. เครื่องบันทึกเสียง
2. กล้องบันทึกภาพ
3. สมุดบันทึกข้อมูล
4. แบบสัมภาษณ์

4.ผลการศึกษาวิจัย

พบว่าลักษณะการจัดการของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปลงใหญ่ปลาช่อนแม่ลา ตำบลแม่ลา อำเภอบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี มีโครงสร้างของกลุ่มที่ชัดเจน โดยประธานกลุ่มจะเป็นผู้หาอาสาสมัครที่มีความชำนาญของงานแต่ละฝ่ายและสมาชิกต้องมีความสนใจในการปฏิบัติหน้าที่ตามฝ่ายที่ได้รับมอบหมายแต่ละฝ่าย ซึ่งประกอบด้วย มีประธานกลุ่ม มีรองประธาน

กลุ่ม มีบัญชีกลุ่ม ฝ่ายการผลิต มีกฎระเบียบเกี่ยวกับการจัดการกลุ่มชัดเจน ซึ่งแต่ละขั้นตอนของกลุ่มสมาชิกมีส่วนร่วมในการกำหนดทั้งสิ้น ปัญหาและอุปสรรคของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปลงใหญ่ปลาช่อนแม่ลา ตำบลแม่ลา อำเภอบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี สภาพภูมิอากาศของประเทศไทยมีผลในการดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนขั้นตอนที่ต้องเพาะเลี้ยงพันธุ์ปลาช่อนแม่ลาที่เลี้ยงในบ่อดินในพื้นที่ของทางกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปลงใหญ่ปลาช่อนแม่นั้นมีจำนวนทั้งหมด 12 ไร่ ซึ่งแต่ละบ่อจะมีระยะเวลาของการเติบโตของปลาไม่เท่ากันสภาพอากาศจึงมีผลต่อการเพาะเลี้ยง จากการเปลี่ยนถ่ายน้ำในบ่อดินจากปกติสัปดาห์ละ1ครั้ง จะต้องเพิ่มจำนวนครั้งในการเปลี่ยนถ่ายน้ำในบ่อบ่อยขึ้นไปอีกการเปลี่ยนถ่ายน้ำเพื่อรักษาสมดุลและคุณภาพของน้ำในบ่อดินที่ใช้เลี้ยงปลาบ่อยมากยิ่งขึ้นนั้น จะต้องใช้น้ำมันในการขับเคลื่อนในขั้นตอนนี้เพราะการเปลี่ยนถ่ายน้ำในบ่อดินต้องใช้เครื่องสูบน้ำขนาดใหญ่อย่างท่อพญานาคเข้ามาเพื่อสูบน้ำออก ดังนั้นการเปลี่ยนถ่ายน้ำในบ่อดินจึงมีต้นทุนของน้ำมันเข้ามาเป็นปัจจัยหลัก ในสถานะที่ราคาน้ำมันของประเทศที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้ราคาน้ำมันเป็นปัญหารายจ่ายต่อกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปลงใหญ่ปลาช่อนแม่ลาอย่างมากในการเปลี่ยนถ่ายน้ำในจำนวนพื้นที่ที่มีบ่อเลี้ยงปลาเยอะ แนวทางการพัฒนาของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปลงใหญ่ปลาช่อนแม่ลา ตำบลแม่ลา อำเภอบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรีพัฒนาองกระแสไฟฟ้าที่สามารถตอบสนองความต้องการที่จะนำกระแสไฟฟ้าเพื่อเป็นการลดต้นทุนในขั้นตอนต่างๆที่ต้องใช้น้ำมันเข้ามาเป็นส่วนกระบวนการผลิต การแปรรูป และขั้นตอนอื่นๆที่ใช้กำลังไฟปริมาณเยอะ แต่ปัจจุบันกระแสไฟฟ้าที่ทางกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเป็นคนขอดำเนินการเข้ามาเองจากการไฟฟ้านั้นไม่เพียงพอ จึงต้องการพัฒนากระแสไฟฟ้าที่ต้องพึ่งหน่วยงานของรัฐ และเอกชนที่รับมีหน้าที่รับผิดชอบเข้ามาให้การช่วยเหลือ เพื่อให้การจัดการวิสาหกิจชุมชนเติบโตอย่างยั่งยืน

5.สรุปผลการศึกษาและอภิปรายผล

1.ลักษณะการจัดการของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปลงใหญ่ปลาช่อนแม่ลา ตำบลแม่ลาอำเภอบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี มีโครงสร้างของกลุ่มที่ชัดเจน โดยประธานกลุ่มจะเป็นผู้หาอาสาสมัครที่มีความชำนาญของงานแต่ละฝ่ายและสมาชิกต้องมีความสมัครใจในการปฏิบัติหน้าที่ตามฝ่ายที่ได้รับมอบหมายแต่ละฝ่าย ซึ่งประกอบด้วย มีประธานกลุ่ม มีรองประธานกลุ่ม มีบัญชีกลุ่ม ฝ่ายการผลิต มีกฎระเบียบเกี่ยวกับการจัดการกลุ่มชัดเจน ซึ่งแต่ละขั้นตอนของกลุ่มสมาชิกมีส่วนร่วมในการกำหนดทั้งสิ้น

2.ปัญหาของสภาพภูมิอากาศของประเทศไทยมีผลในการดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนขั้นตอนที่ต้องเพาะเลี้ยงพันธุ์ปลาช่อนแม่ลาที่เลี้ยงในบ่อดินในพื้นที่ของทางกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปลงใหญ่ปลาช่อนแม่นั้นมีจำนวนทั้งหมด 12 ไร่ ซึ่งแต่ละบ่อจะมีระยะเวลาของการเติบโตของปลาไม่เท่ากันสภาพอากาศจึงมีผลต่อการเพาะเลี้ยง จากการเปลี่ยนถ่ายน้ำในบ่อดินจากปกติสัปดาห์ละ1ครั้ง จะต้องเพิ่มจำนวนครั้งในการเปลี่ยนถ่ายน้ำในบ่อบ่อยขึ้นไปอีกการเปลี่ยนถ่ายน้ำเพื่อรักษาสมดุลและคุณภาพของน้ำในบ่อดินที่ใช้เลี้ยงปลาบ่อยมากยิ่งขึ้นนั้น จะต้องใช้น้ำมันในการขับเคลื่อนในขั้นตอนนี้เพราะการเปลี่ยนถ่ายน้ำในบ่อดินต้องใช้เครื่องสูบน้ำขนาดใหญ่อย่างท่อพญานาคเข้ามาเพื่อสูบน้ำออก ดังนั้นการเปลี่ยนถ่ายน้ำในบ่อดินจึงมีต้นทุนของน้ำมันเข้ามาเป็นปัจจัยหลัก ในสถานะที่ราคาน้ำมันของประเทศที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้ราคาน้ำมันเป็นปัญหารายจ่ายต่อกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปลงใหญ่ปลาช่อนแม่ลาอย่างมากในการเปลี่ยนถ่ายน้ำในจำนวนพื้นที่ที่มีบ่อเลี้ยงปลาเยอะ

3.แนวทางการพัฒนาของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปลงใหญ่ปลาช่อนแม่ลา ตำบลแม่ลา อำเภอบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี การพัฒนาของกระแสไฟฟ้าที่สามารถตอบสนองความต้องการที่จะนำกระแสไฟฟ้าเพื่อเป็นการลดต้นทุนในขั้นตอนต่างๆที่ต้องใช้น้ำมันเข้ามาเป็นส่วนกระบวนการผลิต การแปรรูป และขั้นตอนอื่นๆที่ใช้กำลังไฟปริมาณเยอะ แต่ปัจจุบันกระแสไฟฟ้าที่

ทางกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเป็นคนขอดำเนินการเข้ามาเองจากการไฟฟ้านั้นไม่เพียงพอ จึงต้องการพัฒนากระแสไฟฟ้าที่ต้องพึ่งหน่วยงานของรัฐและเอกชนที่รับมีหน้าที่รับผิดชอบเข้ามาให้การช่วยเหลือ

6. ข้อเสนอแนะในการวิจัย

1. ควรมีการพัฒนาผลิตภัณฑ์หรือเพิ่มจำนวนของสินค้าให้มีการเพิ่มมากยิ่งขึ้นเพื่อสนองความต้องการผู้บริโภคที่มีปริมาณเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง
2. ควรแปรรูปผลิตภัณฑ์ให้เป็นสินค้ารูปแบบอื่นๆที่มีความหลากหลายเพื่อให้เป็นที่น่าสนใจของกลุ่มผู้บริโภคมากยิ่งขึ้น

7. เอกสารอ้างอิง

- นรินทร์ชัย พัฒนพงศา (2546). การมีส่วนร่วมหลักการพื้นฐานเทคนิคและกรณีตัวอย่าง. กรุงเทพฯ
- นรินทร์ จงวุฒิเวศย์ (2527). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยมหิดล.
- นิคม ผัดแสน (2540). การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการโรงเรียนประถมศึกษาต่อการพัฒนาการศึกษาของ กลุ่มโรงเรียนอนุตรศึกษา สังกัดสำนักงานประถมศึกษาอำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่
- พะยอม วงศ์สารศรี (2542). การจัดการทรัพยากรมนุษย์ กรุงเทพฯ : หจก.อักษรศาสตร์
- พีระ พรนวม (2544). ทรัพยากรต่อหลักการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษา อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน. การค้นคว้าแบบอิสระศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- รุ่ง แก้วแดง (2543). แนวคิดเกี่ยวกับประสิทธิผลและประสิทธิภาพองค์การ. ใน ประมวลสาระชุดวิชาทฤษฎีและแนวปฏิบัติในการบริหารการศึกษา หน่วยที่ 9-12.นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- วันรักษ์ มิ่งมณีนาคิน (2531). การพัฒนาชนบทไทย. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- เสรี พงศ์พิศ และคณะ (2544). วิสาหกิจชุมชนแผนแม่บท. แนวคิด แนวทาง ตัวอย่างร่างพระราชบัญญัติ. กรุงเทพฯ : ภูมิปัญญาไท
- สร้อยตระกูล (ติวยานนท์) อรรถมานะ(2545). พฤติกรรมองค์การ : ทฤษฎีและการประยุกต์. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ : สำนักงานสถาบันราชภัฏและทบวงวิทยาลัย (2546).
- William Erwin. (1976). Participation Management: Concept Theory and Implementation. Atlanta G.: Georgia State University.